

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Offertorio, Secretis, Præfationibus, & Canone. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

In Vigiliis autem quæ veniunt infra Octavas, & habent Symbolum, non tamen dicitur Symbolum, sicuti neque Hymnus Angelicus; quod habetur in Missali, ex simili Rubrica, in

Missâ Litaniarum maiorum in Festo sancti Marci. eadem enim est ratio in his Feriis maioribus: imò à fortiori, si non in Rogationibus, ergo nec in Vigiliis, quibus illæ præstant.

De Offertorio, Secretis, Præfationibus, & Canone. XII.

Post Symbolum, vel si non sit dicendum, post Euangelium, ° dicitur Dominus vobiscum, ° Oremus, ° deinde Offertorium: postea fit oblatio cum Orationibus, ut in Ordine Missæ. Quæ oblatione facta, dicuntur ° Orationes secretæ, ° secundum numerum Orationum quæ clara voce in principio dictæ sunt: sed ante primam Orationem ° non dicitur Dominus vobiscum, nec aliquid aliud, sed dicto, Suscipiat Dominus Sacrificium, absolutè dicuntur. ° neque etiam ante secundam Orationem dicitur Oremus. ° Terminatur autem prima & ultima Oratio, ut dictum est suprâ in Rubrica de Orationibus: & secretò dicuntur vsque ad illa verba in conclusione, ° Per omnia secula seculorum, quæ clara voce proferuntur, & incipitur Præfatio.

o Dicitur Dominus vobiscum.] Ordo Roman. & introitum demonstrat ad aliud Officium, dum salutat Sacerdos operarios suos, Amalar. lib. 3. cap. 19. inuitaturus quoque ad Orationem monet, nisi Dominus sit nobiscum, non posse nos orare, Innocentius III. lib. 2. cap. 53.

p Oremus.] Ordo item Rom. quo docemur, ut stabiles simus in fide, quam professi sumus in Symbolo, Steph. Eduen. de Sacram. Altar. cap. 12. vel precamur, ut voluntarium Sacrificium acceptabile sit Domino, nec despiciatur cum sacrificio Cain, Amalar. loco citato.

q Deinde Offertorium.] Ordo Romanus, & in Antiphon. sancti Gregorij nomen hoc habetur. Porro Offertorium, auctore Isidoro lib. 6. Etymol. cap. 19. quasi ob fertum. fertum enim dicitur oblatio, quæ in Altari offertur. Fertum, siue feretum, ait Festus,

genus libi dictum, quod crebrius ad Sacra ferebatur. Vel dicitur Offertorium, ab offerendo, quia tunc oblationes fiunt, Innocent. III. lib. 2. cap. 53. vel est offerentium Canticum, Gemm. anima lib. 1. c. 97. Offerendam vocat etiam Amalar. lib. 3. cap. 36.

Quis auctor? Cælestinus, ex Demochare Tom. 4. cap. 15. Eutyhianus, ex Petro ab Opmeer de Off. Missæ, sanctus Gregorius, ex Gemma an. lib. 1. cap. 88. inclinauerat prior in hanc sententiam VValafrid. Strabo c. 22. Ordo sanè conueniens, inquit Innoc. suprâ: nam sequitur prædicationem Euangelij fides in corde, laus in Offertorio, fructus in Sacrificio. Addit Alcuin. cap. de Celebr. Missæ, ad imitationem populi Israël hoc fieri, qui oblationes & vota cum laude Deo offerre consueuerat.

r Orationes secretæ.] Quia secretò dicuntur, Amalar. lib. 3. cap. 20. Ordo

do Romanus eas hoc nomine vocat. [*Secundum numerum Orationum.*] Habet Radulph. Prop. 23. & ante eum Beleth. cap. 43.

t *Non dicitur Dominus, &c.*] Iam enim dixit Sacerdos, *Dominus vobiscum, & Oremus*, ante Offertorium. quæ salutatio & inuitatio antiquitus erat ordinata ad Orationem secretam; & ante illam ab Offertorio nulla prorsus interponebatur Oratio, vt notat Microl. cap. 11. secundum vsum Romanum. Orationes enim, quæ nunc dicuntur in oblatione, habent originem à Gallicana Ecclesia, vt dicemus tit. 7. part. 2. *Rubricarum generalium*, vbi de ipsa oblatione.

u *Neque dicitur Oremus.*] Burch. tum quia dictum est ante Offertorium; tum quia eius vice proximè antè dicitur, *Orate fratres*; tum quia (&

hæc est magis propria ratio) Orationes secretè dicendæ sunt. Quis dicat ergo *Oremus*? an alta voce? inconcinna interruptio: an submissa voce? quos inuitamus non audientes. omittimus igitur conuenientiùs.

x *Terminatur autem prima, &c.*] Burchard. iisdem de causis quibus supra de *Commemorationibus*, tit. 7. n. 7. & de *Oratione*, tit. 9.

y *Per omnia secula seculorum.*] Non est hoc initium Præfationis, si propriè loquamur, sed finis Orationum. vult Innoc. III. lib. 2. cap. 61. esse finem Orationum, & esse principium Præfationis, vt ostendatur, ait, Christus lapis angularis, qui fecit vtraque vnum, propeque passionem Iudæos continens, & Gentiles, qui per Philippum adierunt Iesum, Ioan. 12. sed de nomine videtur quæstio.

2 z *Præfationes autem dicuntur vt in Ordine Missæ annotatū est: & quæ in Quadragesima, Tempore Passionis, & Paschali, & infra Octauas propria assignantur, dicuntur etiam in Dominicis & Festis quæ illis temporibus celebrantur: nisi illa Festa propriam Præfationem habeant.*

z *Præfationes.*] Hoc est, Prælocutiones ante Canonem, *Alcuin. de Celebratione Missæ.* Originem habent ab Ecclesiæ primordijs, ex *Clem. lib. 8. Const. Apost. cap. 16.* Dionysium auctorem facit *Honor. in Gemma lib. 1. cap. 89.* & Leonem Papam, *ibid.* Præfationis communis auctorem Gelasium dicit *Alcuin. loco citato.* aut cantari iussit, vt ait *Gemma*, aut fortè limauit: quæ tamen habetur in Liturgia S. Petri Græca.

Nouem Præfationes enumerat vt antiquas, & approbat Pelagius Papa II. *Epist. 4.* nimirum, Paschalem, de Ascensione Domini, de Pentecoste, & de Natali Domini (quæ dicitur

etiam in Missa de Sacramento Altaris, ex *Radulph. loc. cit.*) de Epiphania, de Apostolis, de Sancta Trinitate, de Cruce, de Ieiunio Quadragesimali, *Sigeber. de Pelagio ad annū Dom. 581.* & can. *Inuenimus. de Consecr. Dist. 1.* & hoc fortasse ordine compositæ fuerunt nam ordine temporis positæ sunt in Missali, quo eas cantari contingit. His, teste *Radul. ibidem*, addidit decimam de beata Virgine Maria *Urbanus II. in Concilio Placentia celebrato anno 1095. ex Baron. vel ex Bellarm. lib. 2. de Miss. c. 17. anno 1080.* & habetur can. *Sanctorum. §. final. Dist. 70.* Angeli verò omnes in Præfatione nominantur implicite in verbo *Virtutes*,

F ex

ex *Alcuin. loco citato*; quia Dominus Virtutum, id est Angelorum, ipse est Rex gloriae, *Psalm. 23.* ideoque nominantur paulò ante consecrationem, quia creduntur Sacrificio adesse, *Microl. cap. 11.*

Sursum corda, de Ieremia sumptum est. Legit *Clem. Const. lib. 8. cap. 16. Sursum mentem.* ex quo datur intelligi, *corda* esse casus accusatiui. *Gratias agamus*, de Apostolo, *Radul. loco citato. Beata Seraphim*, Alcuinus legit *Seraphin*, & vult esse plurale generis neutrius, *Seraphim* autem esse generis masculini; illud ab Hebræis, hoc à Græcis deriuare. Sed fallitur; quia in Liturgia S. Petri legitur *Seraphim* per m, generis neutrius. Miror Caroli Magni magistrum hæc minutiora persequi; sed minima Dei maxima sunt, & maximè obseruanda. Pleniorem Præfationis declarationem lege apud *Duran. lib. 2. cap. 31.*

Concluditur Præfatio Hymno trifragio, seu Angelico, quem Victorialem Liturgia S. Petri, Triumphalem SS. *Jacobus & Marcus in Liturgijs*, Cherubicum S. *Germanus in Theoria*, *Alcuinus Primæuum*, vocant. Et quamuis vulgò huius Hymni, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, &c. feratur auctor sanctus Sixtus; hic quidem Decreto firmavit, vt, Sacerdote incipiente, populus prosequeretur; sed antea erat in vsu in Liturgijs prædictis. & meminit *Clemens libro 8. Constitut. c. 16.* desumptus autem est partim ab *Isaia 6.* partim ab *Euangelio Mat. 21.* in quo Trinitas adoratur in vnitae; & benedicatur incarnatio Verbi, quod venit in nomine Domini. Addidit sanctus Ignacius illud, *Benedictus qui venit*, &c. si credimus *Remigio Antisiodorensi in expositione Missæ.* Bis dicitur

Hosanna, id est, Salua quæso, ab antiquis temporibus, *Ordo Romanus.* semel Angelorum nomine, semel nostro; quia Hymnus hic partim ab Angelis, partim ab hominibus concinitur, vt per Christum immolatum genus humanum sociatum fuisse Angelis fateamur, *Gemma cap. 42. lib. 1.* Concilium autem Valense *can. 6.* statuit, vt diceretur in omnibus Missis, etiam Defunctorum.

a *Que in Quadragesima.*] Etiam in Ferijs Præfationem Dominicæ dicitur scribit *Microl. cap. 50.*

b *Et Paschali.*] Eadem recitari Præfationem vsque ad Ascensionem, tradit *Microl. cap. 55.*

c *In Dominicis & Festis, &c.*] Generale est Præfationum, vt eorū temporibus & diebus in omni Missa continentur, ybi propriæ non habentur, *Radulph. Propos. 23.* per quod patet ratio sequentium Rubricarum *num. 3. & 4.* Excipe Festum sancti Ioannis Evangelistæ, cui datur Præfatio de Natiuitate ex antiquo vsu Cappellæ Papalis, licet habeat Præfationem propriam; & item diem Octauam sancti Stephani, quæ est infra Octauam sancti Ioannis, in qua dicitur Præfatio de Natiuitate, in gratiam eiusdem Natiuitatis.

Excipe quoque Missam de Feria priuilegiata, vt Litaniarum Maiorum in Festo S. Marci, ex Rubrica propria; & Missam Feriæ quartæ Temporum occurrentem in Octaua Natiuitatis beatæ Virginis, in quibus dicitur Præfatio communis. ita sacra Rituum Congregatio die 12. Decembris 1626. & à simili Missam Vigiliæ S. Ioannis, seu Apostolorū infra Octauam Corporis Christi, seu in die Octaua: & ratio est, quia prædictæ Missæ sunt Feriales; in quibus dissonaret cantus solemnis Præfa-

Præfationis, puta, de Corpore Christi (Ferialis cantus non habetur eiusdem in Missali) & idèd, sicut in Missa solemni Præfatio communis non potest non cantari; ita etiam in Missa priuata de Vigilia communis Præfatio recitari debet. Præterea congruit commu-

nicatio Præfationum festiuarum alijs Festis, & Votiujs (quæ aliqualem habent rationem Festi) non autem Ferijs, & Vigilijs: vnde de ijs in seq. num. 3. & 4. regula datur; de his nihil in Rubricis: nihil, inquam; vt non dicas esse casum omiffum.

3 Si infra Octauam alicuius Festi, quod habet Præfationem propriam, occurrat Festum ex maioribus non habens propriam Præfationem, dicitur Præfatio de Octaua, quamuis de ea nulla fiat commemoratio in Missa.

4 In Missis Votiujs dicitur etiam Præfatio propria, si propriam habeant: si verò non habuerint, dicitur Præfatio de Tempore, vel Octaua, infra quam contigerit huiusmodi Missas celebrari: alioquin Præfatio communis. Et quando aliqua Missa Votiuua pro causa publica solènter celebratur, dicitur in cantu solemni, vt in Duplicibus. In Missis Defunctorum quocumque tempore semper dicitur Præfatio communis.

d In cantu solemni.] Qui nimirum assignatur Festis Spiritus sancti, Trinitatis, sanctæ Crucis, sanctæ Mariæ, &c. demptis verbis quæ non congruunt Votiuæ Missæ, vt, in Præfatione solemni de Spiritu sancto, omit-tenda sunt ea verba in cantu, hodierna die, quæ conueniunt tantum

Festo Pentecostes, non Votiuæ Missæ. Monendum hoc loco, Votiuas Missas infra Octauam Natiuitatis Domini non habere aliam Præfationem, quàm de Natiuitate, sicut & Festum S. Ioannis, argumento à fortiori: & item, quòd Præfatio de tempore, & de die, idem sonat in hac Rubrica.

5 Post Præfationem incipitur Canon Missæ secreto; in quo seruentur omnia vt in Ordine Missæ. Vbi verò infra actionem, & Communicantes, & Hanc igitur, vel alia, variari contingit, suo loco in proprijs Missis adnotatur.

e Canon.] Id est Regula. Canon vox vsurpata à sancto Gregorio lib. 11. Epist. 16. qui & Precem nominauit lib. 7. Epist. 63. Regulam vocat Ecclesiasticam Ambrosius in Epist. ad Timoth. cap. 2. Legitimum, Optatus Mileuit. lib. 2. contra Parmen. Secretum, Basiliius de Spiritu sancto c. 27. Ordinem precum, Isidor. 1. de Diuinis Officijs cap. 15. & à Dionys. loco citato dicitur Actio, quia ex Valafr. cap. 22. in ea

actione est legitimus Ordo, & Regula fixa & stabilis ad Sacramenta conficienda. Auctor illius nescitur. antiquior est Ordine Romano, in quo habetur Canon, vt iam vsitatus; & in Liturgia sancti Petri totus habetur, sed partim auctus, saltem Sanctorum nominibus, post mortem Petri. Antiquior est omni memoria, inquit Bel-larmin. mox citan. loco. & quia nulla ibidem fit mentio Confessorum, pro-

bat idem *lib. 2. de Missa cap. 20.* fuisse finitum totum ante Concilium Maguntiacum, in quo Festa Confessorum habentur. Putat *Innoc. III. lib. 3. c. 10.* finitum ante S. Siluestrum. Tamen vltimus, qui addidit Canoni, fuit S. Gregorius, vt dicemus: à quo, *loco citato*, dicitur fuisse à Scholastico compositus. quem putant esse Gelasium doctrina clarissimum, *Innoc. III. lib. 3. c. 10. & Honor. in Gemma an. lib. 1. cap. 90.* De Musæo Massiliensi dubitat *Pamelius in Liturgijs*, qui Scholastico sermone scripsit librum Sacramentorum circa annum 490. Vel de Victoriano Voconio Mauritanæ Episcopo, qui composuit Sacramentorum volumen, & vixit inter tempora SS. Hieronymi, & Gregorij Papæ. Sed sicuti verè compositus fuit à pluribus, ex Domini verbis; ex Apostolorum traditionibus, & sanctorum Pontificum institutionibus, iuxta Concilium Tridentinum *Sessione 22. cap. 4.* ita pars eiusdem antiquior est altera, vt patebit ex auctoribus singularum partium, de quibus in II. Parte Rubricarum generalium titulo VIII. & seq. agemus commodiùs.

[*Infra actionem.*] Hoc est Canonem, ob rationem supra allatam.

[*Communicantes, &c.*] Varietas hæc habetur in libro Sacramentorum S. Gregorij. *Microlog. cap. 12.* hæc habet: In summis Festiuitatibus quædam Canoni in illo loco, vbi dicitur, *Communicantes*, vel, *Hanc igitur oblatio-*

nem, interponimus; quæ tamen ex antiquioribus & emendatioribus Sacramentarijs interponenda esse didicimus; videlicet in Natiuitate Domini, in Epiphania, in Cæna, in Pascha, in Ascensione, in Pentecoste. quæ sanè cum notis Missalibus cõcordant. Dantur autem casus, quòd separari debeat *Communicantes* à sua Præfatione; nam infra Octauam Ascensionis, si occurrat Festum sanctorum Philippi & Iacobi, Præfatio erit de Apostolis, *Communicantes* de Ascensione, licet in Missa nulla fiat commemoratio; idemque accedere potest in Inuentione S. Crucis, & in Missis solemnibus Votiuus, quæ dicuntur infra eandem Octauam, & habent Præfationem propriam.

Ratio verò est, quia *Communicantes* habet infra illam Octauam quasi rationem de tempore; sicut haberet etiam Præfatio de Octaua in prædictis Festis, si propriam Præfationem non haberent, vt dicitur in titulo hoc eodem *num. 3. & 4.* Et licet nulla fiat Commemoratio de Octaua, dicitur tamen *Communicantes*, sicut in Officio dicitur ad Primam, & in fine Hymnorum in prædictis Festis,

Qui victor in celum redis.

Neque enim idèò vnitur *Communicantes* Præfationi, vt simul vel dicantur, vel omitantur; sed vt faciliùs vtrumque reperias. Atque ita decreuit tandem sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1627.

De Communione, Orationibus post Communionem,
Item missa est, vel, Benedicamus Domino, de Benedictione, & Euangelio S. Ioannis. XIII.

¹ **E**xpleto Canone, & alijs omnibus vsque ad Communionem, ea peracta dicitur ^h Communio, & ¹ Orationes post Communionem, eodem